

**SUPREMAȚIA DREPTULUI UNIUNII EUROPENE
ȘI SUPREMAȚIA CONSTITUȚIEI
- SCURT COMENTARIU AL DECIZIEI CJUE [LIN] DIN 24 IULIE,
PRONUNȚATĂ ÎN CAUZA C-107/23, AVÂND CA OBIECT
O CERERE DE DECIZIE PRELIMINARĂ FORMULATĂ
ÎN TEMEIUL ARTICOLULUI 267 TFUE
DE CURTEA DE APEL BRAȘOV**

Of. Georgian-Ionuț STAN¹

Abstract

The qualification of the relationship between constitutional law and the law of the European Union represents a challenge for professionals of law, and the consequences arising from the qualification of this relationship as strictly subordination prefigure an identity crisis of contemporary constitutionalism. The unlimited subordination of contemporary constitutional law to the law of the European Union may call into question the theory of the supremacy of the constitution and the national sovereignty of the member states, at least at this stage when we cannot call the European Union a federation. We cannot ignore the fact that the European Union exists, and the institutions within it operate, based on treaties, and the member states have confirmed the concede of a certain part of their national sovereignty by revising their national constitutions. In a direct manner, we can affirm that the supremacy of European Union law is constitutional, if it manifests itself within the limits in which it was recognized by the member states, meaning that the two legal orders can coexist without an unlimited subordination.

Keywords: *supremacy of European Union law, supremacy of the constitution, normative hierarchy, legal order, Court of Justice of the European Union, Court of Appeal Brasov.*

1. Discuții preliminare

Odată cu integrarea europeană a României, dreptul comunitar (actualul drept al Uniunii Europene) a fost receptat și în ordinea juridică statuată de Constituția

---

¹ Admis la Școala Doctorală de Drept din cadrul Academiei de Studii Economice București (ASE), sesiunea iulie 2023.

României. Astfel, dreptul Uniunii Europene, prin actul fundamental, a căpătat un loc nu prea ușor de identificat în cadrul ierarhiei normative românești. După adoptarea Tratatului de la Lisabona², problematica relației dintre supremația dreptului Uniunii Europene și supremația constituției devine tot mai provocantă. Această relație, dacă va fi interpretată într-un mod distorsionat, poate pune în pericol securitatea juridică, printr-o practică judiciară neunitară. Pericolul interpretării într-un mod distorsionat a supremației dreptului Uniunii Europene presupune faptul că se pot nesocoti dispoziții ale unor Decizii ale Curții Constituționale, ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, chiar și dispoziții ale unor acte normative, și în situații în care nu este necesar să se constate într-un caz concret supremația dreptului uniunii europene (prin interpretări analoage eronate). Nesocotirea supremației constituției de către judecătorul național sau de către orice subiect de drept va afecta grav ordinea juridică instituită de actul fundamental.

2. Supremația dreptului Uniunii Europene

Din rațiuni metodologice, se impune o scurtă analiză a supremației dreptului Uniunii Europene, înaintea unei analize a supremației constituției.

Supremația dreptului Uniunii Europene nu a fost afirmată în mod formal, prin tratate, ea s-a impus prin jurisprudența CJUE pe baza noțiunii sale de „*noua ordine juridică*”³. Fără a privi această ordine juridică ca fiind supremă, scopul creării unei piețe comune între statele membre nu ar fi putut fi atins⁴.

Supremația dreptului Uniunii Europene presupune că într-o situație de conflict între normele Uniunii Europene și normele de drept național, vor avea întâietate cele dintâi. Există două curente de opinii, divergente, cea a CJUE care dă întâietate normelor dreptului Uniunii Europene într-un mod aproape absolut, chiar și în raport cu o constituție națională, și cea a instanțelor naționale care nu acceptă viziunea CJUE, privind mai degrabă supremația dreptului UE ca având sursă constituțiile naționale.

În situația unui litigiu, în viziunea CJUE, supremația dreptului Uniunii Europene, presupune că judecătorul național nu este obligat să invalideze o normă națională care intră în conflict cu dreptul UE, ci este obligat să refuze să o aplice⁵.

---

² Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de Instituire a Comunității Europene, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C 306/1 din 17.12.2007.

³ Paul Craig și Gráinne de Búrca, *Dreptul Uniunii Europene. Comentarii, jurisprudență și doctrină*, Ediția a VI-a, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 298.

⁴ *Idem*.

⁵ *Ibidem*, p. 305.

În ceea ce privește hotărârile definitive, CJUE a dat efect principiului *res judicata*, însemnând că acestea nu pot fi înlăturate, chiar și atunci când acestea încalcă dreptul UE, însă acest principiu nu are o valoare absolută⁶.

Viziunea instanțelor constituționale naționale, este mai degrabă în sensul de a recunoaște supremația dreptului European, dar nu într-un mod necondiționat, și anume, limitarea rezidă spre exemplu în protecția drepturilor statuate de constituțiile naționale⁷. Astfel, instanțele de contencios constituțional din Germania, Italia și Franța acceptă supremația dreptului UE sub rezerva unor limite care țin de protecția drepturilor fundamentale, o analiză a acțiunilor UE dacă intră în sfera competenței UE, identitatea constituțională națională, o viziune conform căreia supremația dreptului UE se bazează pe prevederi ale constituțiilor naționale, o analiză a relației dintre dreptul național și dreptul UE în privința partajării competențelor etc⁸.

Putem concluziona că aceste două opinii divergente cu privire la supremația dreptului UE, pleacă de la premise diferite și de aici și sursa acestei divergențe. Teza constituționalistă tradițională aparent plasează normele de drept UE într-o ierarhie normativă *sui generis* deasupra constituției, însă rolul creator și de sursă al constituțiilor naționale în raport cu dreptul UE, îi conferă o anumită superioritate și forță, față de acesta din urmă, în domenii punctuale.

Demersul acesta de calificare a relației dintre dreptul UE și dreptul constituțional național nu poate fi tranșat, și nici nu este acesta scopul prezentului articol.

Vom reține din acest punct al acestui articol, o nuanță deosebit de importantă, și anume că anumite instanțe de contencios constituțional de la nivelul UE și-au rezervat un drept de analiză a dreptului UE atunci când acesta acordă o mai slabă protecție a drepturilor fundamentale consacrate la nivel constituțional.

Din analiza coroborată a art. 11, art. 20 și art. 148 alin. (2) din Constituția României, s-ar putea considera că și actul fundamental român a păstrat un drept de analiză în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale, astfel, rezervând o anume supremație a constituției naționale față de orice reglementare externă, atunci când există prevederi mai favorabile în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale.

Într-o notă similară altor instanțe de contencios constituțional, și instanța noastră a pus la îndoială preeminența dreptului UE, susținând că unele constatări ale CJUE (din cauza Asociația „Forumul Judecătorilor din România”) sunt peste puterile conferite CJUE de către art. 267 din TFUE⁹.

---

⁶ *Ibidem*, p. 305 și urm. – A se vedea viziunea non-absolută - Cauza C-119/05, *Ministerio dell'Industria, del Commercio e dell'Argitigianato/Lucchini SpA* [2007] ECR I-6199, citată din aceeași lucrare.

⁷ *Ibidem*, p. 314.

⁸ *Ibidem*, pp. 312-330.

⁹ Ion Muraru, Elena Simina Tănăsescu (Coordonatori), *Constituția României*, Comentariu pe articole, Ediția 3, Editura C.H. Beck, București, 2022, p. 1354.

3. Supremația constituției

Analiza supremației Constituției României, fără a ține seama de prevederile art. 148 din Constituția României, poate fi privită ca un demers lipsit de sens. O realitate ineluctabilă ne împinge însă la o scurtă analiză a supremației constituției, și anume că integrarea europeană a României s-a putut realiza și datorită supremației constituției naționale.

Supremația constituției plasează actul fundamental deasupra instituțiilor politico-juridice și în vârful ierarhiei normative dintr-un stat, transformând acest act în sursa celorlalte reglementări¹⁰. Astfel, ordinea juridică națională este guvernată de constituție, care se manifestă supremă, într-o triplă dimensiune: existențială, materială și formală¹¹.

Într-o opinie doctrinară principală, supremația constituțională nu rămâne doar la un nivel abstract, ci conduce la controlul constituționalității legilor¹². Constituția română nu doar că se înscrie în acest tipar, de a asigura controlul constituționalității legilor, în baza principiului supremației constituției, ci explicit, desemnează Curtea Constituțională ca garant al supremației constituției [art. 142 alin. (1) din Constituție].

4. Restanța Uniunii Europene de a adera la Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Prin Tratatul de Lisabona, și anume art. 6 alin. (2) s-a stabilit că „*Uniunea aderă la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Competențele Uniunii, astfel cum sunt definite în tratate nu sunt modificate de această aderare*”.

Fiind necesar un acord între Uniunea Europeană și statele parte la Convenție, în anul 2014, CJUE a declarat un proiect de acord incompatibil cu tratatele UE și cu Carta¹³. După epuizarea entuziasmului includerii acestei prevederi în forma finală a Tratatului de la Lisabona, prevedere care a avea ca scop o mai certă protecție a drepturilor fundamentale și prin raportare la ordinea juridică a dreptului UE, s-a constatat o cvasi-imposibilitate de aderare a UE la Convenție, cel puțin din perspectiva CJUE. Poate cel mai interesant impediment constatat de CJUE cu

---

¹⁰ *Ibidem*, p. 17.

¹¹ În acest sens, a se vedea Dan Claudiu Dănișor, *Drept constituțional și instituții politice, Vol. I, Teoria generală - Tratat -*, Editura C.H. Beck, București, 2007, pp. 171-177.

¹² Mihai Bădescu, *Drept constituțional și instituții politice, Ediția a XIV-a*, Editura Hamangiu, București, 2021, p. 56.

¹³ Avizul 2/13 al Curții (Plenul) din 18 decembrie 2014, disponibil la: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=160882&pageIndex=0&doclang=RO&mode=req&dir=oc c=first&part=1&cid649026>.

privire la proiectul de acord, este: „ (...) susceptibil să aducă atingere articolului 344 TFUE deoarece nu exclude posibilitate ca litigiile dintre statele membre sau dintre acestea și Uniune referitoare la aplicarea CEDO în domeniul de aplicare material al dreptului Uniunii să fie deduse judecării Curții Europene a Drepturilor Omului”.

Putem spune că reticența CJUE s-a manifestat datorită viziunii aproape absolute asupra supremației dreptului Uniunii Europene, dorind astfel ca statele membre să nu supună un potențial diferend unui alt mod de soluționare decât cele prevăzute de tratate. CJUE, nu a luat în calcul realitatea incontestabilă, și anume că statele membre sunt semnatare ale Convenției, în virtutea calității lor de state suverane, și au obligația, în virtutea aceleiași calități, să respecte prevederile Convenției. Iminența unui conflict între dreptul UE și prevederile Convenției există, iar această situație va pune judecătorul național într-o situație cu adevărat dificilă.

5. Directiva PIF și Convenția PIF

Față de cele dispuse prin Decizia CJUE din 24 iulie pronunțată în cauza C-107/23 având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Curtea de Apel Brașov, se impune o scurtă discuție despre Convenția PIF¹⁴ și Directiva PIF¹⁵.

În cazul supus atenției de Curtea de Apel Brașov, normele dreptului Uniunii Europene aplicabile erau doar cele ale Convenției PIF. Distanța este foarte importantă de menționat, întrucât vom observa că Directiva PIF impune statelor membre transpunerea în legislația națională a unor standarde minimale în ceea ce privește pedepsele și termenele de prescripție pentru infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene.

Art. 12 al Directivei PIF, prevede că: „(...) (1) Statele membre iau măsurile necesare pentru a prevedea un termen de prescripție care să permită investigarea, urmărirea penală, judecarea și pronunțarea unor hotărâri judecătorești în cazul infracțiunilor menționate la articolele 3, 4 și 5 într-un termen suficient după săvârșirea acestor infracțiuni, astfel încât infracțiunile respective să poată fi abordate eficient.

(2) În cazul infracțiunilor menționate la articolele 3, 4 și 5 care sunt pasibile de o pedeapsă maximă de cel puțin patru ani de închisoare, statele membre iau măsurile necesare pentru a permite investigarea, urmărirea penală, judecarea și pronunțarea unor hotărâri judecătorești pentru o perioadă de cel puțin cinci ani de la săvârșirea infracțiunii respective.

---

¹⁴ CONVENȚIE elaborată în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C 316/49 din 27.11.1995.

¹⁵ Directiva (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2017 privind combaterea fraudelor îndreptate împotriva intereselor financiare ale Uniunii prin mijloace de drept penal, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene cu nr. L 198/29 din 28.07.2017.

(3) *Prin derogare de la alineatul (2), statele membre pot stabili un termen de prescripție mai redus de cinci ani, dar de minimum trei ani, cu condiția să garanteze că termenul poate fi întrerupt sau suspendat în cazul unor acte specifice (...)*”.

România are îndeplinită această obligație de a transpune Directiva PIF în legislația internă, și nu prin atingerea standardelor minimale impuse de Directivă în ceea ce privește limitele de pedeapsă și termenele de prescripție, ci chiar într-un mod superior. Termenele de prescripție prevăzute de legislația română sunt în acord cu prevederile Directivei, chiar fără a lua în calcul ipoteza întreruperii sau a suspendării termenului de prescripție.

Din această perspectivă, după intrarea în vigoare a Directivei PIF, putem constata că supremația dreptului UE nu este pusă la îndoială în cazul României, statul român asigurându-se că pedepsele prevăzute pentru infracțiunile contra intereselor financiare ale UE, precum și termenele de prescripție în cazul acestor infracțiuni, respectă standardele impuse de Directivă, chiar și în lipsa unor cauze de întrerupere sau suspendare a termenului de prescripție.

Spre deosebire de Directiva PIF, Convenția PIF nu detalia limite de pedeapsă și termene de prescripție pentru faptele penale împotriva intereselor financiare ale UE. Cadrul de protecție instituit prin acest act juridic era unul mai larg și imprecis, față de cel instituit prin Directiva PIF, cel din urmă act impunând statelor membre transpunerea în legislația națională a unor standarde minimale în materia dreptului penal național.

6. Decizia CJUE din 24 iulie pronunțată în cauza C-107/23

La data de 23.02.2023, a fost înregistrată pe rolul Curții Europene de Justiție a Uniunii Europene o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, adresată de către Curtea de Apel Brașov, în temeiul 267 din TFUE. În concret, Curtea de Apel Brașov a adresat următoarele trei întrebări preliminare:

a) *dreptul UE trebuie interpretat, în sensul că se opune „(...)unei situații juridice precum cea incidentă în litigiul principal, în care contestatorii condamnați solicită printr-o cale extraordinară de atac, desființarea unei hotărâri penale definitive de condamnare, invocând aplicarea principiului legii penale mai favorabile, care ar fi fost incidentă în cursul procesului pe fond și care ar fi prevăzut un termen de prescripție mai mic și împlinit anterior soluționării definitive a cauzei, relevat însă ulterior acestui moment, de o decizie a instanței constituționale naționale care a declarat neconstituțional un text de lege privind întreruperea cursului prescripției răspunderii penale (decizia din anul 2022), invocând pasivitatea legiuitorului, care nu a intervenit pentru punerea în acord a textului legal cu o altă decizie a aceleiași instanțe constituționale, pronunțate în urmă cu patru ani față de cea din urmă decizie (decizia din anul 2018) - timp în care jurisprudența instanțelor de drept comun formată în aplicarea celei dintâi decizii se stabilise deja în sensul subzistenței*

textului respectiv, în forma înțeleasă ca urmare a celei dintâi decizii ale instanței constituționale - cu consecința practică a reducerii la jumătate a termenului de prescripție pentru toate faptele penale cu privire la care nu s-a pronunțat o hotărâre definitivă de condamnare anterior celei dintâi decizii a instanței constituționale și a încetării pe cale de consecință a procesului penal față de acuzații în cauză?”

b) dreptul UE, trebuie interpretat, „(...)cu privire la sistemul judiciar intern în ansamblul său, în sensul că se opun unei situații juridice precum cea incidentă în litigiul principal, în care contestatorii condamnați solicită printr-o cale extraordinară de atac, desființarea unei hotărâri penale definitive de condamnare, invocând aplicarea principiului legii penale mai favorabile, care ar fi fost incidentă în cursul procesului pe fond și care ar fi prevăzut un termen de prescripție mai mic și împlinit anterior soluționării definitive a cauzei, relevat însă ulterior acestui moment, de o decizie a instanței constituționale naționale care a declarat neconstituțional un text de lege privind întreruperea cursului prescripției răspunderii penale (decizia din anul 2022), invocând pasivitatea legiuitorului, care nu a intervenit pentru punerea în acord a textului legal cu o altă decizie a aceleiași instanțe constituționale, pronunțate în urmă cu patru ani față de cea din urmă decizie (decizia din anul 2018) - timp în care jurisprudența instanțelor de drept comun formată în aplicarea celei dintâi decizii se stabilise deja în sensul subzistenței textului respectiv, în forma înțeleasă ca urmare a celei dintâi decizii ale instanței constituționale - cu consecința practică a reducerii la jumătate a termenului de prescripție pentru toate faptele penale cu privire la care nu s-a pronunțat o hotărâre definitivă de condamnare anterior celei dintâi decizii a instanței constituționale și a încetării pe cale de consecință a procesului penal față de acuzații în cauză?”

c) a treia întrebare a Curții de Apel Brașov solicită lămuriri, în ideea unui răspuns afirmativ la celelalte întrebări, dacă judecătorii pot răspunde disciplinar în situația în care dau întâietate normelor dreptului UE.

Nu putem remarca un potențial caracter nefericit cu privire la modul cum au fost formulate întrebările.

Cu privire la întrebarea nr. 1, Curtea de Apel Brașov, omite să precizeze faptul că „*jurisprudența (...) se stabilise deja în sensul subzistenței textului respectiv*”, și anume a unei norme care nu mai exista în ordinea juridică. Această jurisprudență, pe care Curtea de Apel Brașov o menționează, s-a format cu încălcarea gravă a statului de drept, transformând instanțele de judecată în legiuitor. Decizia CCR¹⁶ din anul 2022, nu a făcut altceva decât să arate pe de-o parte, la ce consecințe a condus pasivitatea legiuitorului de a pune în acord textul declarat neconstituțional în anul 2018 cu Decizia CCR¹⁷, iar pe de altă parte derapajul grav al instanțelor de judecată, de a reînvia un text de lege care nu mai era în vigoare din anul 2014.

¹⁶ Decizia nr. 358 din 26 mai 2022 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul Penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 565 din 09.06.2022.

¹⁷ Decizia nr. 297 din 26 aprilie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul Penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 518 din 25.06.2018.

Cu privire la întrebarea nr. 2, la fel ca în cazul întrebării nr. 1, Curtea de Apel Brașov omite să precizeze contextul în care a apărut situația unui „*termen de prescripție mai mic*”, iar cu privire la întrebarea nr. 3, Curtea de Apel Brașov solicită lămuriri cu privire la potențiala răspundere a magistraților în situația în care la cele două întrebări deja adresate răspunsul CJUE ar fi afirmativ, întrebare care este criticabilă din perspectiva relevanței în situația unui răspuns afirmativ al CJUE.

Ulterior, Avocatul General al CJUE a pus concluzii în sensul că:

a) „*o reglementare și o jurisprudență națională care privesc întreruperea termenelor de prescripție*” cu riscul unei impunități pentru un număr mare de fapte, care privesc interesele financiare ale Uniunii Europene, și ar rămâne astfel nepedepsite, aduc atingere art. 325 din TFUE și Deciziei 2006/928/CE;

- instanța națională nu este obligată (de dreptul UE) să lase neaplicate reglementări și jurisprudența națională în ceea ce privește aplicarea principiului legii penale mai favorabile, principiu prevăzut și de art. 49 alin. (1) din Cartă, sau în lipsa acestuia de un standard mai ridicat consacrat de dreptul național;

b) un judecător național nu poate fi sancționat doar pe considerentul că dă întâietate aplicării dreptului UE, însă acest fapt nu semnifică o exonerare de răspundere a judecătorului național atunci când acesta încalcă în mod impardonabil, cu rea credință sau gravă neglijență normele de drept național sau de drept al UE;

- un judecător național nu poate fi sancționat pentru orice încălcare a unei decizii a unei curți constituționale sau ale unei instanțe supreme.

Trebuie menționat că la punctele 149 și 150 din Concluziile Avocatului General din cauza C-107/23, se arată o limită puternică în ceea ce privește apărarea intereselor financiare ale UE: „*Desigur, interesele financiare ale Uniunii merită să fie protejate, însă acest lucru nu poate avea întâietate în fața apărării unui drept fundamental precum cel reprezentat de principiul retroactivității legii penale mai favorabile. (...) Într-o comunitate de drept precum Uniunea, drepturile fundamentale nu sunt mai puțin importante decât interesele financiare ale acesteia. Cu alte cuvinte, interesele financiare ale Uniunii nu pot fi protejate cu prețul unei încălcări a drepturilor fundamentale*”.

La data de 24 iulie 2023, Curtea de Justiție a Uniunii Europene, s-a pronunțat în cauza C-107/23, dispunând:

a) dreptul UE (articolele incidente) trebuie interpretat în sensul că „*instanțele naționale nu sunt obligate să lase neaplicate deciziile curții constituționale a acestui stat membru prin care este invalidată dispoziția legislativă națională care reglementează cauzele de întrerupere a termenului de prescripție în materie penală din cauza încălcării principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, astfel cum este protejat în dreptul național, sub aspectul cerințelor acestuia referitoare la previzibilitatea și la precizia legii penale, chiar dacă aceste decizii au drept consecință încetarea, ca urmare a prescripției răspunderii penale, a unui număr considerabil de procese penale, inclusiv procese referitoare la infracțiuni de fraudă care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene*”.

- în schimb, aceleași dispoziții „trebuie interpretate în sensul că instanțele acestui stat sunt obligate să lase neaplicat un standard național de protecție referitor la principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*) care permite repunerea în discuție, inclusiv în cadrul unor căi de atac îndreptate împotriva unor hotărâri definitive, a întreruperii termenului de prescripție în astfel de procese prin acte de procedură intervenite înainte de o asemenea invalidare”.

b) principiul supremației dreptului UE „se opune unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia instanțele naționale de drept comun ale unui stat membru sunt ținute de deciziile curții constituționale, precum și de cele ale instanței supreme ale acestui stat membru și nu pot, din acest motiv și cu riscul angajării răspunderii disciplinare a judecătorilor în cauză, să lase neaplicată din oficiu jurisprudența rezultată din deciziile menționate, chiar dacă ele le consideră, în lumina unei hotărâri a Curții, că această jurisprudență este contrară unor dispoziții ale dreptului Uniunii care au efect direct”.

- din punct de vedere al aplicabilității acestei Decizii a CJUE, pentru a evita o analogie care se îndepărtează de la cele statuate¹⁸, trebuie analizat cadrul cu care instanța europeană a fost investită: i) procesul penal la care făcea referirea Curtea de Apel Brașov, era soluționat printr-o decizie definitivă; ii) normele aplicabile, în ceea ce privește protejarea intereselor financiare ale UE, erau cele prevăzute de Convenția PIF, fapt amintit de CJUE la pct. 64 din Decizie; iii) interpretarea normelor europene incidente, vizează doar situația protejării intereselor financiare ale UE, nu și faptele de corupție, fapt amintit de CJUE la pct. 65 din Decizie.

7. Concluzii

Această Decizie a CJUE pronunțată în cauza C-107/23 deja a ridicat numeroase semne de întrebare în ceea ce privește aplicarea sa *in concreto*¹⁹. Desigur, dificultățile în ceea ce privește aplicarea acestei Decizii îl vor viza direct doar pe judecătorul național, chemat să se pronunțe într-o cauză concretă.

Nu am amintit lipsit de sens restanța UE de a adera la Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Statele membre UE sunt semnatare ale Convenției, iar de aici

---

¹⁸ Opinie exprimată în spațiul public de domnul judecător Cristi Danileț, preluată de o publicație media, disponibil la: <https://epochtimes-romania.com/news/cum-se-va-aplica-decizia-cjue-privind-prescriptia-faptelor-decisa-de-ccr---345183>.

¹⁹ A se vedea, Vasile Țurcan, *Decizia CJUE privind prescripția: între mit și realitate*, publicat în *juridice.ro*, disponibil la: <https://www.juridice.ro/697832/decizia-cjue-privind-prescriptia-intre-mit-si-realitate.html>.

A se vedea, Teodor Tașcă, *Ce se întâmplă după recenta decizie CJUE privind aplicarea instituției prescripției penale?*, publicat în *juridice.ro*, disponibil la <https://www.juridice.ro/697618/ce-se-intampla-dupa-recenta-decizie-cjue-privind-aplicarea-institutiei-prescriptiei-penale.html>.

A se vedea, comunicat Direcția Națională Anticorupție, preluat de *juridice.ro*, disponibil la: <https://www.juridice.ro/697278/dna-ref-hotararea-cjue-privind-prescriptia-raspunderii-penale-in-cazuri-de-frauda-grava-care-duce-atingere-intereselor-financiare-ale-uniunii.html>.

decurg consecințe și pentru România, prin raportare la problematica ridicată de aplicarea deciziei CJUE în două direcții – art. 6 din CEDO, sub aspectul duratei procesului penal și art. 7 din CEDO, sub aspectul principiului legii penale mai favorabile.

Astfel, judecătorul național este obligat să aibă în vedere și o durată excesivă a procesului penal atunci când va avea de analizat aplicarea²⁰ Deciziei în cauza C-107/23, întrucât „*interesele financiare ale Uniunii nu pot fi protejate cu prețul unei încălcări a drepturilor fundamentale*”.

De asemenea, aplicabilitatea Deciziei CJUE în concret, se mai lovește de o altă piedică, și anume de a priva subiecți de drept de principiul legii penale mai favorabile, atât prin raportare la art. 7 din CEDO²¹, cât și mai important, prin raportare la art. 49 alin. (1) din Cartă.

Unde mai punem că, CJUE a statuat că „*instanțele naționale sunt obligate să lase neaplicat un standard național de protecție referitor la principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile*”, însă ce soluție va adopta judecătorul național când va constata că acest standard nu este doar național, ci prevăzut chiar de art. 49 alin. (1) din Cartă? Cum va da efect recunoașterii supremației dreptului Uniunii, se va raporta la o interpretare a textului Deciziei prin care nu se recunoaște dreptul inculpatului de beneficia de principiul legii penale mai favorabile sau se va raporta la un text expres care recunoaște principiul legii penale mai favorabile care face parte atât din ordinea juridică a UE, cât și din cea națională?

În ceea ce privește aplicarea Deciziei CJUE în situația unor procese *pendinte*, considerăm că textul deciziei nu lasă loc de interpretări, în sensul că instanțele nu sunt obligate (de dreptul UE) să lase neaplicate deciziile CCR și nici pe cea a instanței supreme.

Dificultățile amintite mai sus se vor ivi doar în ceea ce privește procesele soluționate definitiv și inculpații solicită prin căi extraordinare de atac aplicarea principiului legii penale mai favorabile, și anume recunoașterea unui termen de prescripție pentru care nu a operat vreo cauză de întrerupere.

Nu în ultimul rând, trebuie să aducem în atenție, că față de intențiile de a ataca prin căi extraordinare de atac deciziile definitive ale instanțelor, decizii prin care s-a dat efect jurisprudenței CCR și a Înaltei Curți, chiar jurisprudența CJUE se opune de principiu unei astfel de abordări, conform principiului *res judicata*, sus-menționat.

---

²⁰ Pentru dezvoltări, a se vedea, Paul Craig și Gráinne de Búrca, *op. cit.*, pp. 556-569.

²¹ A se vedea, Ghid privind art. 7 din Convenția europeană a drepturilor omului - Nicio pedeapsă fără lege: principiul legalității infracțiunilor și pedepselor, Actualizat la 31 august 2018 (emitent CEDO), p. 19, pct. 55, disponibil la: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_7_ROM.

Bibliografie

I. Tratatate, acte din ordinea juridică a UE, acte normative naționale, inclusiv decizii ale CCR:

1. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;
2. Constituția României;
3. Convenția Europeană a Drepturilor Omului;
4. CONVENȚIE elaborată în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene;
5. Decizia (CCR) nr. 297 din 26 aprilie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul Penal;
6. Decizia (CCR) nr. 358 din 26 mai 2022 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 155 alin. (1) din Codul Penal;
7. Directiva (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2017 privind combaterea fraudelor îndreptate împotriva intereselor financiare ale Uniunii prin mijloace de drept penal;
8. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de Instituire a Comunității Europene;
9. Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene;
10. Tratatul privind Uniunea Europeană;

II. Tratatate, cursuri, articole, lucrări de specialitate:

1. Bădescu, Mihai, *Drept constituțional și instituții politice*, Ediția a XIV-a, Editura Hamangiu, București, 2021;
2. Craig, Paul și De Búrca, Gráinne, *Dreptul Uniunii Europene. Comentarii, jurisprudență și doctrină*, Ediția a VI-a, Editura Hamangiu, București, 2017;
3. Dănișor, Dan Claudiu, *Drept constituțional și instituții politice*, Vol. I, *Teoria generală – Tratat* -, Editura C.H. Beck, București, 2007;
4. Muraru, Ion, și Tănăsescu, Elena Simina (Coordonatori), *Constituția României, Comentariu pe articole*, Ediția 3, Editura C.H. Beck, București, 2022;
5. Tașcă, Teodor, *Ce se întâmplă după recenta decizie CJUE privind aplicarea instituției prescripției penale?*, publicat în juridice.ro;
6. Țurcan, Vasile, *Decizia CJUE privind prescripția: între mit și realitate*, publicat în juridice.ro.

III.Internet:

1. www.ccr.ro,
2. www.coe.int,
3. www.curia.europa.eu,
4. www.epochtimes-romania.com,
5. www.eur-lex.europa.eu,
6. www.juridice.ro.